

INTRODUCTIE OVER MEERTALIGHEID

Brussel is een meertalige stad. Er worden meer dan 100 talen gesproken. Brussel heeft zelfs een minister voor de promotie van meertaligheid. Maar wat is de positie van het Nederlands dan? Hoe krijgen taalleerders voldoende oefenkansen in deze meertalige context? We tonen je dat je meertaligheid kan inzetten om Nederlands te leren. In dit hoofdstuk geven we je hierover wat meer informatie.

'La prof de wiskunde à mis une note dans mon schoolagenda.' Elke Brusselse pendelaar hoorde al eens zo'n zin op de bus of tram. Deze mengvorm van Nederlands en Frans is een klassiek voorbeeld van 'translanguaging'. Dat is 'de vaardigheid van meertaligen om heel snel van de ene naar de andere taal te schakelen' (Tichelhoven, 2017, p. 39). Het enige doel van 'translanguaging' is om de communicatie zo vlot mogelijk te laten verlopen. Daarvoor zet de meertalige zijn volledige taalrepertoire strategisch in (Van Avermaet, 2016; Agirdag 2020).

In het voorbeeld hierboven heeft de leerder een uitgebreide kennis van schooltaal in het Nederlands, maar is zijn thuistaal Frans. De communicatie loopt vast op woorden zoals 'wiskunde' of 'schoolagenda', net omdat de leerder die woorden zelden of nooit gebruikt in zijn thuistaal. In plaats van lang na te denken over de vertaling van die woorden, gebruikt de meertalige zijn grote cognitieve flexibiliteit om vlot te switchen tussen talen.

De identiteit van de Brusselse inwoners verandert steeds. Ze gebruiken dus ook andere talen voor translanguaging. Woorden als 'smaleh' (sorry) of 'woela' (ik zweer het) komen vaak aan bod. Het volledige taalrepertoire wordt onbewust ingezet.

Dat taalrepertoire, dat zijn alle talen die iemand kent. Cummins (2001) vergelijkt talenkennis met een ijsberg. Die heeft verschillende toppen boven het wateroppervlak, zoals de verschillende talen die iemand produceert. Maar onder dat oppervlak zit ook een grote niet-talige kennisbasis waarop een taalleerder beroep kan doen. Het zijn inzichten die hij in de ene taal verwerft en die hem helpen om snel verbanden te leggen met andere talen. Als een leerder dus een goede kennis heeft van de thuistaal dan helpt dat hem om beter Nederlands te leren.

Het onderwijscentrum Brussel legt het ijsbergmodel van Jim Cummins duidelijk uit op de website 'Brussel vol taal' (<https://www.brusselvoltaal.be/1-hoe-leer-je-een-taal/meertalige-taalverwerving>):

TIPS OM IN JE KLAS MET MEERTALIGHEID AAN DE SLAG TE GAAN

- ✓ Maak aan de start van de lessenreeks duidelijke afspraken over het taalgebruik in je klas. Spreek goed af op welke manier en wanneer andere talen aan bod kunnen komen.
- ✓ Laat de cursist in bepaalde leersituaties zijn volledige taalrepertoire inschakelen. Jij kiest natuurlijk zelf wanneer dat het best past. Misschien is het handig als hij even een vertaalcomputer kan raadplegen? Zijn er medecursisten met dezelfde thuistaal die hem kunnen helpen om jouw instructies uit te leggen? Of kan hij de eerste versie van de opdracht in een andere taal maken?
- ✓ Geef de instructie voor je opdracht altijd in het Nederlands en vraag ook terugkoppeling in het Nederlands. Zo creëer je een ideale oefenkans voor je anderstalige cursist.
- ✓ Gebruik een talenpaspoort, jokerkaarten of andere werkvormen om de talige achtergrond van je cursisten te valideren. Je cursisten kunnen die individueel opstellen, maar je kan ze ook klassikaal gebruiken. Meer informatie hierover vind je op <https://www.huisnederlandsbrussel.be/meertaligheid-in-je-opleiding-0>

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het welbevinden van je cursist vergroot als je zijn identiteit erkent. Als je dus aandacht hebt voor zijn thuistaal, zorg je voor een positief leerklimaat in je klas; een veilige plek waar verschillende talen en culturen een plaats krijgen.

TAALONTWIKKELEND LESGEVEN (TOL)

Begrijpen je leerlingen soms niet wat je bedoelt? Herhaal je vaak hetzelfde in je klas, zonder resultaat? Wil je efficiënter lesgeven, en je leerlingen actiever betrekken? Dan is kennis over taalontwikkelen lesgeven iets voor jou.

In onze ideale wereld geeft elke docent taalontwikkelen les: taal en vakinhoud komen geïntegreerd voor in de opleiding. De docent weet dat taal bepalend is voor studiesucces en geeft gevarieerd les met aandacht voor taal. In de les komen context, interactie en taalsteun aan bod: de 3 pijlers waarop taalontwikkelen lesgeven steunt.